

[Ministeren for offentlige arbejder.]

§ 3, stk. 2, foreslået, at der af ministeren for offentlige arbejder nedsættes et udvalg, der jævnsides arbejdet med projektet skal overveje og komme med forslag til de fornødne aftaler mellem staten og vedkommende kommuner om finansieringen. Det er meningen, at der i udvalget skal være en politisk repræsentation for folketinget, Københavns og Frederiksberg kommuner tillige med repræsentanter for omegnskommunerne, Københavns amt, ministeriet for offentlige arbejder og finansministeriet.

Jeg har herved tænkt mig, at udvalget, der skal udarbejde forslag til tunnelbaneprojektet, skal fremme dette arbejde således, at forslaget i hovedtrækkene kan lægges til grund for finansieringsplanen.

I § 4, stk. 1, har jeg foreslået, at der gives ministeren for offentlige arbejder bemyndigelse til foretagelse af sædvanlige ekspropriationer, når endeligt skitseprojekt foreligger og aftalerne om anlæggenes gennemførelse og finansiering er afsluttet og godkendt.

Under hensyn til den i disse år stedfindende byggevirksomhed i København, omfattende bl. a. store bekostelige forretnings-ejendomme, finder jeg det imidlertid nødvendigt, at der allerede nu skaffes lovhjemmel til gennem ekspropriation at gribe ind over for et sådant byggeri, eventuelt ved i større eller mindre omfang at få ændret dettes udformning i de tilfælde, hvor byggeriet kan forudses at ville lægge en senere gennemførelse af tunnelbaneanlæggene hindringer i vejen eller at fordyre anlæggene. Man har hidtil ikke haft hjemmel hertil, og statsbanerne har kun kunnet henstille til en bygherre, der ville bygge på et sted, hvor der måtte regnes med sandsynlighed for et tunnelbaneanlæg, at der ved byggeriets udformning så vidt muligt blev taget hensyn hertil. Det er i et par tilfælde lykkedes at komme igennem ved en forhandling om sagen, men denne fremgangsmåde tør man ikke i længden regne med vil slå til. Tunnelbaneanlæggene kan på længere sigt blive samfundsøkonomisk urimeligt fordyret og i teknisk henseende forringet og vanskeliggjort, såfremt der ikke nu gives bemyndigelse til at forhindre eller ændre et af hensyn til tunnelbanernes anlæg uønsket byggeri.

Det er derfor i § 4, stk. 2, foreslået, at der, når projekteringsudvalget afgiver indstilling derom, selv om endeligt projekt ikke foreligger eller aftalerne om projektets finansiering ikke er endeligt afsluttet, af ministeren skal kunne træffes bestemmelse om, at der ved ekspropriation kan foretages sådanne areal- eller bygningserhvervelser eller pålægges sådanne rådighedssindrænkninger, som kan tjene til at undgå senere vanskeliggørelse eller fordyrelse af tunnelbaneanlæggene.

Da jeg anser det for at være af den største betydning, at der nu tages skridt til en udbygning af S-banenettet m. v., således som jeg her har skitseret, skal jeg herved og i øvrigt med henvisning til lovforslagets bemærkninger anbefale lovforslaget til hurtig og velvillig behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Fremsættelse af lovforslag.

Formanden: Dette punkt udgår, da de pågældende lovforslag er fremsat skriftligt.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om børns retsstilling.

(Anden behandling findes i tidenden sp. 4988, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 937).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Formanden: Sammen med denne sag foretages den følgende sag på dagsordenen, nemlig:

Tredje behandling af forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Faderskabssager).

(Anden behandling findes i tidenden sp. 4988, udvalgets tillægsbetænkning i tillæg B. sp. 937).

Der var stillet 1 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der ikke stillet ændringsforslag.

Ændringsforslaget sattes først til forhandling.

K. Axel Nielsen: På socialdemokratiets vegne skal jeg anbefale det til forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje stillede ændringsforslag, hvorom der er enighed i udvalget. Det er en lapsus, at det ikke var med allerede ved lovforslagets anden behandling.

Vagn Bro: Også jeg kan på mit partis vegne anbefale ændringsforslaget.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslaget.

Ændringsforslaget til forslag til lov om rettens pleje. (Faderskabssager) vedtoges uden afstemning.

Lovforslagene som helhed sattes derefter til forhandling.

K. Axel Nielsen: På mit partis vegne kan jeg anbefale at stemme for de to lovforslag. Det er vor opfattelse, at vi med de nye bestemmelser, hvorefter der alene bliver tale om enten at statuere faderskab eller frifindelse, skaber lovbestemmelser, som er klare og derfor lette at anvende for domstolene. Vi giver bestemmelser, som gør, at flere børn født uden for ægteskab får en fader. Vi afskaffer den usmagelige regel om, at flere mænd skal betale bidrag til samme barn. Vi yder vort bidrag til retsning i Norden på dette vigtige lovgivningsområde, og endelig skaber vi de lovgivningsmæssige forudsætninger for, at domstolene med bistand af videnskaben, der med stadig større sikkerhed kan udtale sig om arvebiologiske spørgsmål, kan nærme sig det mål, som vi alle sigter imod: at alle eller så godt som alle børn får en fader.

Dermed kunne jeg slutte mine bemærkninger ved lovforslagenes tredje behandling, hvis ikke en sikkert mere velmenende end velvidende provst Fisker i Morsø Folkeblad havde ytret sin uforgribelige mening om den lovgivning, vi med større forståelse af vort ansvar, end provsten synes at gå ud fra, behandler.

Under overskriften

„Skal den offentlige prostitution genindføres i Danmark?“

skriver provst Fisker bl. a. — jeg beder den højtærede formand om tilladelse til at citere —:

„Altså, barnets problem kan man ikke løse. Og hvilken rimelighed er der i, at i de tilfælde, hvor kun én mand har stået i forhold til barnets moder, skal han betale, men hvor hun har haft omgang med flere, slipper de alle for tiltale? Det vil sige, at troskaben straffes, og at løsgtigeden belønnes.

Men det vil ydermere sige, at den mand, der har haft omgang med en pige, bliver gjort interesseret i, at hun kommer til at stå i forhold til flere, for på den måde kan han unddrage sig bidragspligten. Her bliver sandelig noget at gøre for en samvittighedsløs don juan. Alfonsoeriet vil blive fremmet derved. Er det det, man tilsigter?

Men hvad med de stakkels piger, der bliver ofre for dette uvæsen? Og hvad med menneskerettighederne?

Det er ikke en lovordnet prostitution, der genindføres, men en statsunderstøttet prostitution, der sigtes imod.“

Provsten mener altså, at lovforslaget, hvis det gennemføres, vil medføre, at troskaben straffes og løsgtigeden belønnes, samt at Alfonsoeriet vil blive fremmet, og han spørger, om det er det, der tilsigtes. Han omtaler „de stakkels piger, der bliver ofre for dette uvæsen“ og betegner denne nye ordning som „statsunderstøttet prostitution“.

Provst Fisker indleder med at sige, at han har sin viden fra aviserne. Jeg ved ikke, hvilke aviser provsten læser, men hvis det er fra sine aviser, provsten har fået den opfattelse, som artiklen giver udtryk for, må jeg indtrængende henstille til ham, at han skifter dem ud med andre.

Må jeg til underretning for provsten og andre, der måtte have samme opfattelse, først sige, at de lovgiver, vi står i begreb med at gennemføre, er blevet til ved et samarbejde mellem kommissioner bestående af højt kvalificerede, ansvarsbevidste jurister i Danmark, Norge og Sverige. Den danske kommission bestod af professor, dr. jur. O. A. Borum, højesteretsdommer Bodil Dybdal og landsdommer Topsø-Jensen.

Må jeg endvidere gøre opmærksom på,

[K. Axel Nielsen.]

at de bestemmelser, som provsten karakteriserer så smagfuldt, allerede er lov i Norge.

Men lad mig forsøge at gå ind på provstens tankegang, selv om jeg gør det med et vist ubehag. Påstanden om, at troskaben straffes og løsagtigheden belønnes, begrundes med, at det ikke er rimeligt, at i de tilfælde, hvor kun én har stået i forhold til en kvinde, skal han betale bidrag, men hvor hun har haft omgang med flere, slipper de alle for tiltale.

Denne begrundelse er urigtig. Hvis en kvinde har haft omgang med én mand, bliver han udlagt som fader, for så er han fader; han skal ikke alene betale bidrag, men barnet får arveret efter ham og ret til at bære hans navn. Er det at straffe troskab? Det er da kvinden, der har vist troskab ved kun at have én forbindelse.

Hvis en kvinde har haft omgang med flere mænd, søger man, så vidt det er muligt — og det er heldigvis ofte muligt — at finde ud af, hvem der biologisk er barnets fader, og denne ene forpligtes som fader. Kan man i enkelte tilfælde ikke finde frem til én bestemt som fader, frifindes de alle. Jeg spørger: er det løstigt? Det er kvinden — en af dem, som provsten omtaler som de stakkels piger — der har været løstigt. Min fantasi slår ikke til, når jeg med provsten skal forsøge at forbinde alfonseri eller prostitution med de regler, vi her behandler. Jeg må måske minde provsten om det ottende bud — det synes jeg der er anledning til at gøre her fra folketingets talerstol.

Må jeg så sluttelig henlede opmærksomheden på, at der er enighed i det høje ting om, at den ny ordning er den rigtige. Det eneste, uenigheden drejer sig om, er, hvorvidt ordningen bør gennemføres nu.

Jeg skal på ny anbefale, at man stemmer for de to lovforslag.

Vagn Bro: På mit partis vegne må jeg anbefale at stemme imod de foreliggende lovforslag.

For det første er de udtryk for en ejendommeligt lovgivning i al almindelighed, idet den hidtidige ordning må erkendes i det væsentligste at have virket tilfredsstillende. Derfor må jeg måske også an-

holde det udtryk, der før blev anvendt, om en usmagelig ordning. Det er jo ikke mere end godt 20 år siden, at en socialdemokratisk ordfører i det høje ting netop brugte et lignende udtryk om den tidligere ordning, idet han gjorde opmærksom på, at der i tidligere tid var et kapløb. Dengang blev det dog således, at når det var fastslået, at flere havde haft samleje med pigen — det skulle jo fastslås — og endvidere, at man af de grunde, der var fremført under retssagen, ikke kunne udelukke en del af dem, så skulle de alle bidrage.

Dette ansås dengang af det høje ting for en rimelig, retfærdig og forsvarlig ordning, og jeg kan nu alligevel ikke tro, at man i løbet af 20 år kan få en helt anden anskuelse på dette område. Et meget stort flertal stod bag princippet i loven af 1937, idet man — netop for at komme de værste manipulationer til livs i henseende til at fri sig for et ansvar — dengang fastslog det retfærdige og rimelige i, at de personer, der bevisligt dels havde haft med kvinden at gøre i undfangelsestiden, dels ikke kunne udelukkes som værende fader til barnet, skulle idømmes bidragspligt. Jeg kan ikke se, at man kan kalde det en strafferegulering. Jeg har under en tidligere behandling gjort rede for, at det må kaldes en rimelig erstatningsregel.

Vi har søgt at komme det oprindelige regeringsforslag i møde; vi har erklæret os rede til som en overgang i al almindelighed at nøjes med én bidragspligtig; kun dér, hvor man måtte sige at to eller flere mænd kunne komme på tale, ønskede vi at bidragspligten skulle pålægges enhver af dem.

Nu vil der i disse sager, derom nærer jeg ikke skygge af tvivl — det er vel også det, provst Fisker i sit indlæg, som jeg ikke har læst, har samlet sig om, og det ligger ikke langt fra det, der i 1937 fra regeringens side blev sagt — komme et kapløb imellem de forskellige; og nu er der noget at kæmpe for, for nu bliver det ikke alene en kamp for ikke at blive fader, men der bliver også det for de implicerede mænd at kæmpe for, at de ikke bliver bidragspligtige. Det skal jeg ikke udvikle nærmere, det har jeg gjort opmærksom på tidligere, og jeg tror, at mange praktiske jurister vil erkende dette.

[Vagn Bro.]

Jeg tror endvidere ikke, at vi gør det nordiske samarbejde nogen gavn ved at vedtage lovforslaget. Jeg har forstået, at sagen i hvert fald foreløbig er lagt til side i Sverige og Finland, og de resultater, man hidtil er kommet til i Norge, har ikke været heldige.

Jeg vil slutte med at sige, at selv om jeg ikke kan tage stilling til provst Fiskers indlæg — for jeg har som sagt ikke læst det; jeg har kun hørt et citat af det her — så tror jeg, at mange mennesker vil sige, at her slækker vi atter på et alvorligt punkt på ansvaret. Jeg synes ikke, vi skal gennemføre sådanne lovbestemmelser, før videnskaben er kommet så langt, at det kun blev i ganske få tilfælde, man måtte risikere en frifindelse, der ikke var rigtig.

Det er ud fra de betragtninger, jeg ikke anser denne lovgivning for nogen god lovgivning, og mit parti gør det heller ikke, hvorfor vi må anbefale, at man stemmer imod den.

Erna Sørensen: Ved anden behandling af lovforslagene gav jeg klart udtryk for mit partis opfattelse. Jeg er i og for sig enig med den ærede ordfører for socialdemokratiet i, at det ville være rart, om vi kunne gennemføre forslagene og derved komme længere frem mod en samlet nordisk lovgivning. Det var min opfattelse allerede ved første behandling. Når vi ikke har kunnet gå med til lovforslagene ved anden behandling og heller ikke kan det ved denne behandling, skyldes det, at de andre nordiske lande ikke har fulgt sagen op. Og der er vel i dag al mulig grund til at tro, at de andre nordiske lande heller ikke går videre. Det materiale, vi har fået, har ikke overbevist os herom; det viser, at vi er en postgang for tidligt på færde, når vi gennemfører dette lovforslag, og jeg har den opfattelse, at vi ikke gør nogen særlig gavn med det. Som jeg sagde ved anden behandling: det er jo ikke en politisk afgørelse, der skal træffes, det er en afgørelse af et meget stort samfundsproblem, og derfor burde man faktisk være enig om de lovregler, der skal gælde. Jeg beklager, at man ikke har kunnet holde sig til det af ministeren oprindelig fremsatte lovforslag, som vi

efter omstændighederne gik med til, idet vi mente, det var et skridt på vejen, og så kunne vi, når videnskaben var kommet noget videre, sikkert gå med til en ordning som den, der nu bliver gennemført med flertallets stemmer.

Jeg kan kun tilråde, at vi på nuværende tidspunkt stemmer imod denne ordning.

Til sidst vil jeg sige — selv om jeg ikke har læst provstens indlæg i den pågældende avis — at det er et bevis på, hvordan denne sag er blevet opfattet ude omkring i befolkningen, og man skal ikke kimse ad den almindelige opfattelse; det er som oftest den sundeste og rigtigste. Vi kan være teoretikere herinde, og det, vi laver, ser vældig godt ud på papiret, men i praksis bliver det noget andet, og jeg forstår så udmærket provstens udtalelse, for jeg har mødt mange af de samme indvendinger fra folk, som har hørt denne sag behandlet i radioen. Jeg må altså beklage, at vi ikke nåede til enighed. Jeg må på mit partis vegne sige, at vi stemmer imod lovforslagene.

Else Zeuthen: Som jeg allerede har sagt ved lovforslagenes tidligere behandling, finder jeg, at vi er kommet frem til det rigtige princip, nemlig det, at barnet får en fader og da netop den, som er barnets biologiske fader. Det ærede medlem hr. Vagn Bro erklærede, at det kun var i ganske, ganske få procent af tilfældene, han gerne ville have at vi skulle fravige dette princip og beholde ordningen med flere bidragspligtige. Jeg giver det ærede medlem ret i, at det sikkert kun vil blive i ganske, ganske få procent af tilfældene, ja, i så få tilfælde, at det ikke vil være rigtigt at gøre brud på et princip, som man finder er det rigtige. I disse tilfælde må man sige: dér må vi give op og lade faderskabet stå uafgjort hen.

Jeg tror heller ikke, at det ærede medlem fru Erna Sørensen har ret, når hun siger, at vi ikke gør nogen særlig gavn med denne lov. Jeg tror, at vi gør den gavn, som den ærede ordfører for socialdemokratiet så rigtigt sagde, at vi i en hel række tilfælde skaffer et barn, som hidtil ingen far har haft, en far.

Det ærede medlem fru Erna Sørensen sagde, at denne sag er blevet opfattet galt ude i befolkningen. Det er selvfølgelig

[Elsæ Zeuthen.]

meget beklageligt. Der har vi politikere jo en stor opgave ved at prøve på at oplyse befolkningen om, hvad det drejer sig om. Jeg mener ikke, at den forkerte opfattelse kan være begrundelse for, at vi ikke skulle gøre det, vi mener er det rigtige.

Vi fra det radikale venstre vil altså stemme for lovforslagene, som de foreligger nu.

Ayoø Herbøl: Jeg vil gerne på retsforbundets vegne anbefale, at man stemmer for lovforslaget om børns retsstilling, og benytte lejligheden til at takke den højtærede justitsminister for dette lovforslag. Jeg finder det værdifuldt, at vi nu får en lov, der under ét samler problemerne om børns retsstilling, og at den omfatter såvel børn født inden for som børn født uden for ægteskab. Der er dermed tilstræbt en ligestilling mellem disse to grupper af børn.

Jeg vil takke den højtærede justitsminister for, at han alligevel til sidst fulgte kommissionens forslag med hensyn til den omstridte § 6, efter at udvalgets flertal også havde givet udtryk for, at det ønskede dette forslag fremmet.

Jeg ser ikke nogen grund til, at vi her i Danmark skulle holde igen på udviklingen. Man har taget det skridt i Norge, og nu følger Danmark efter. Da endvidere den svenske kommissionsbetænkning også ligger på linje med den danske og den norske kommissionsbetænkning, er det vel heller ikke umuligt, at Sverige nu vil følge Danmarks og Norges eksempel, så at vi når til en ensartet lovgivning på dette område.

Det, der først og fremmest er formålet med denne lov, er at tage hensyn til barnets tarv, og jeg tror, at vi i høj grad opnår dette, sådan som lovforslaget nu er formuleret, idet der så vidt muligt skal skaffes barnet en fader. Jeg tror også, at kvinden ved nøjagtige oplysninger i højere grad under den nye ordning vil være interesseret i at få fastslået faderskabet til sit barn. Jeg kan derfor anbefale lovforslagene på det bedste.

Petra Petersen: Allerede ved første behandling gav jeg på den kommunistiske gruppes vegne udtryk for, at vi gerne så

en ændring af § 6, således som det nu er sket, og vi kan derfor stemme for lovforslagene.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Jeg vil først takke for den enstemmige tilslutning til det til denne behandling stillede ændringsforslag.

Dernæst vil jeg gerne gøre en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Vagn Bro. Det ærede medlem protesterede imod, at man havde anvendt udtrykket „usmagelig“ om den gældende ordning med flere bidragspligtige. I den anledning vil jeg sige, at det er ikke mig, der har brugt det udtryk; så vidt jeg ved, er det oprindeligt blevet indført i debatten af det ærede medlem fru Erna Sørensen. Det ærede medlem hr. Vagn Bro henviser til den ordning, der eksisterede forud for 1937, og det er naturligvis en smagssag, hvilken af de to ordninger, den før eller den efter 1937, der er mest usmagelig.

Jeg har hæftet mig ved, at mindretallet i tillægsbetænkningen udtaler en beklagelse af, at det hos flertallet ikke har mødt forståelse for en ordning på grundlag af den af justitsministeren oprindeligt foreslåede § 6 i lovforslaget. Jeg har hæftet mig ved den bemærkning af mindretallet, for det er ikke mit indtryk, at mindretallet havde ønsket at få en ordning på det grundlag. Jeg bemærkede vel, at det ærede medlem fru Erna Sørensen nu sagde, at hun og hendes parti var villige dertil, men det ærede medlem hr. Vagn Bro har ikke på sit partis vegne ønsket en sådan ordning gennemført, idet det ærede medlem ved anden behandling klart gav udtryk for, at han ønskede vedtaget et ændringsforslag indeholdende en tilføjelse, der, så vidt jeg opfattede ham, gik ud på, at hvis to eller flere blev anset for lige sandsynlige, ville alle disse efter de gældende regler blive bidragspligtige. Det var denne tilføjelse, som gjorde, hvis den blev fastholdt, at en forhandling ikke var mulig.

Jeg vil gerne udrydde en misforståelse, som måske kan opstå. Højesteret har ikke i sin skrivelse af 17. februar i år udtalt sig om en sådan ordning. Højesteret har i sin skrivelse kritiseret det oprindelige forslags § 6, stk. 2, 2. punktum, og højesteret har navnlig peget på den situation, hvor

[Justitsministeren.]

sandsynligheden for alle de sagsøgte faderskab er ringe, og hvor der er en nærliggende mulighed for, at en ikke inddraget mand er fader til det pågældende barn. Det er det, højesteret fremhæver, det er dér, højesterets kritik sætter ind; og jeg bør måske tilføje, at netop hvis et sådant tilfælde kom til at foreligge, ville det efter mit skøn være det rimelige at frifinde de pågældende.

Om det ærede medlems ændringsforslag vil jeg i øvrigt sige, at jeg synes, vi savner en uddybende kommentar fra det ærede medlem gående ud på, hvad han mener med, at flere er lige sandsynlige. Det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen efterlyste en sådan kommentar ved anden behandling, men fik den ikke. Jeg synes, at således som det ærede medlem formulerede bestemmelsen i sin tale ved anden behandling, var den meget uklar. Den ville være uhyre vanskelig at praktisere ved domstolene.

Må jeg i øvrigt om hele spørgsmålet sige, at mit oprindelige forslag gik ud på, at hvis faderskab ikke kunne fastslås, skulle der statueres bidragspligt, såfremt sagsøgte inden for avlingstiden havde haft samleje med moderen og det ikke måtte anses for udelukket, at han kunne være barnets fader; og så tilføjedes der, at hvis ingen af flere sagsøgte kunne anses som fader, blev den, hvis faderskab måtte anses for mest sandsynligt, at anse som bidragspligtig. Det var mit oprindelige forslag.

Altså, jeg har hele tiden stået på det standpunkt, at vi måtte bort fra den retstilstand, hvor der var flere bidragspligtige, og min begrundelse herfor er den selvfølgelig, at barnet kun kan have én biologisk fader, at målet må være at finde frem til ham, og at det er vanskeligt at begrunde en bidragspligt for flere. Det ærede medlem vender sig imod den tankegang, at denne bidragspligt for flere er at opfatte som en straf; det ærede medlem foretrækker ordet erstatning. Jeg gentager det spørgsmål, det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen stillede

ved anden behandling: erstatning til hvem? For beløbene tilfalder, bortset fra det ene bidrag, det offentlige, og det var altså det, som det daværende medlem af folketinget, rådmand Sven kaldte en prostitutionsskat. For mig at se spiller også med ind noget helt afgørende i spørgsmålet om flere bidragspligtige, nemlig hensynet til barnet. Hvordan man end vurderer det, er det for barnet noget odiøst at have flere bidragspligtige.

Når det ærede medlem hr. Vagn Bro nævner den nordiske retsenhed, vil jeg dog gentage over for det ærede medlem, hvad jeg sagde ved anden behandling, at det standpunkt, det ærede medlem har, at vi bør bevare ordningen med flere bidragspligtige, i hvert fald helt udelukker nordisk retsenhed, thi denne retstilstand kendes ikke i noget andet nordisk land, og intet andet nordisk land drømmer om at indføre den. Derfor tror jeg, det ærede medlem bør stryge dette argument med den nordiske retsenhed.

Når jeg ikke i første omgang fulgte det forslag, som var udarbejdet af den nedsatte kommission, var det ikke, fordi jeg var uenig med kommissionen i, at dette måtte være slutstenen på den igangværende udvikling; det var simpelt hen, fordi jeg delte den opfattelse, der var kommet til udtryk, da vi sendte kommissionsbetænkningen ud til erklæring i en række institutioner og organisationer, at tiden endnu ikke var inde til at tage dette skridt, og at man i hvert fald endnu i nogle år burde afvente udviklingen i anvendelsen af de biologiske bevismidler i faderskabssager. Det spillede for mig naturligvis også en rolle, at vi måtte regne med, at den af kommissionen foreslåede ordning ville føre til, at domstolene i mange tilfælde, hvor der efter de nugældende regler blev statueret bidragspligt, ville vige tilbage for at fastslå faderskab med de deraf følgende videregående retsvirkninger med den følge, at der ville blive et væsentligt større antal frifindelser end efter den nugældende ordning.

Det, der skete under udvalgsbehandlin-

[Justitsministeren.]

gen, og som allerede var indvarslet ved første behandling, var imidlertid, at udvalgets flertal ville gå det skridt videre, kommissionen havde foreslået; udvalgsflertallet har begrundet det i betænkningen, der forelå ved anden behandling. Man har her navnlig fremhævet hensynet til barnet, altså den psykiske belastning, hvor flere bliver anset som bidragspligtige. Man har endvidere peget på det principielt rigtige i — det blev også understreget i dag — at man så langt som muligt sikrer ligestillingen mellem det ægteskabeligt fødte barn og barnet født uden for ægteskab. Flertallet foreslog derfor en udvidelse af adgangen til at fastslå faderskab ved kun at kræve, at der ikke foreligger omstændigheder, der gør den sagsøgte faderskab lidet sandsynligt, altså en formulering, der ligger nær op ad den i den norske lov anvendte. Endvidere pegede flertallet — jeg synes ikke ganske med urette — på hensynet til den mand, det drejer sig om. Han bør dog kun kunne dømmes, hvor der er en betydelig sandsynlighed for, at han er barnets fader. Moderens og barnets interesse i, om en sag falder ud til frifindelse eller bidragspligt, er af rent økonomisk art, og da denne interesse, så vidt jeg kan skønne, i det væsentlige tilgodeses ved ændringen i forsorgslovens § 224, finder jeg også, dette er et argument for flertallets forslag.

I øvrigt vil jeg gerne gøre opmærksom på, at der jo nu er flere faderskabssager, der ender resultatløst, end faderskabssager, der har bidragspligt som resultat, og jeg tror ikke, at der bliver nogen større forøgelse i antallet af sager, hvor moderen er henvist til at søge understøttelse hos det offentlige — jeg tror ikke, det bliver en mærkbar forøgelse. Allerede nu har vi jo op imod 800 sager årligt, der under den gældende ordning ender uden resultat.

Må jeg endvidere sige, at der i dele af pressen føres en agitation mod dette lovforslag, som noget minder mig om den diskussion, vi oplevede, dengang vi reviderede svangerskabslovgivningen. Det ærede medlem hr. K. Axel Nielsen nævnte eksempler. Jeg tror ikke, at oppositionens presse og ej heller oppositionens ordførere kan frifindes for et medansvar for, at denne agitation er drevet. Må jeg minde om, at det ærede

medlem fru Erna Sørensen i den tale, det ærede medlem holdt ved lovforslagets anden behandling, fremsatte udtalelser, der måtte misforstås i den offentlighed, der ikke i enkeltheder var orienteret om, hvorledes den nugældende ordning er, hvad det oprindeligt fremsatte lovforslag gik ud på, og hvad ændringsforslagene gik ud på.

Det ærede medlem sagde ifølge Folketingsstidende for den 20. april 1960 sp. 5018:

„Vi får nu nogle „statsbørn“, som det er nævnt flere gange“, og senere sagde det ærede medlem — på sp. 5019 —:

„Vi løser ikke problemet ved at oprette en ny form for faderskab, hvor staten skal træde i stedet.“

Endelig sagde det ærede medlem — også ifølge sp. 5019 —:

„Nu laver vi altså en ny form for lotto eller noget lignende, hvor man kan slippe for sit ansvar.“

Det ærede medlem kan da ikke være i tvivl om, at dette intet har at gøre med en fair behandling af det foreliggende lovforslag. Det ærede medlem ved lige så vel som jeg, at disse såkaldte statsbørn har vi i rigt mål i forvejen. En fremstilling af denne karakter er ikke rimelig, og den må give sig de udslag, den f. eks. giver sig i provst Fiskers citerede udtalelser i dagbladet Morsø Folkeblad, hvor han taler om genindførelse af den offentlige prostitution, om belønning af løsagtighed, fremme af alfonseri og om sigte mod en statsunderstøttet prostitution og alt det dér. Jeg sigter ikke provsten for at bære falsk vidnesbyrd imod sin næste, jeg frifinder ham, thi han ved ikke, hvad han gør. Men det ærede medlem fru Erna Sørensen ved, hvad hun taler om, og derfor bebrejder jeg hende de udtalelser, hun fremsatte ved anden behandling. Jeg beder om, at man fører diskussionen om lovforslaget på et redeligt grundlag.

Vagn Bro: Det forekom mig, at den højtærede minister i sit sidste indlæg ømmede sig noget. Men hvis sagen var så klar og ligetil, havde der vel ikke været grund til endog at føre svangerskabsloven frem. Jeg må dog sige, at der jo er den lighed imellem diskussionen om svangerskabs-

[Vagn Bro.]

loven og diskussionen om denne lovgivning, at man fra adskillige sider taler om, at vi svækker ansvaret. Derfor ville det egentlig have interesseret mig at høre den højtærede minister hr. Viggo Starcke, som ikke alene under svangerskabslovens behandling gik så stærkt imod den, men som den dag i dag berejser riget og taler om retten til livet. Der er det fælles for disse lovgivninger, at vi mener, man svækker ansvaret, og at det kapløb, som man i 1937 var bange for ville komme mellem en hel række personer, om, hvem af dem — muligvis dem alle — der kunne gå fri, nu i styrket grad vil komme til at foregå. Men det vil vi først få at se, som udviklingen skrider fremad.

Jeg kan her føje til, at samtidig med at vi stillede os villige til at gå ind for ministerens oprindelige forslag, erklærede vi os rede til at gå med til, at der i hver sag kun skulle betales ét bidrag. Det vil altså med andre ord sige, at blev der i enkelte tilfælde to bidragspligtige, så skulle de hæfte for bidraget én for alle. Det kan udmærket godt siges, at når man i 1937 gik imod dette og indførte bidragspligt for alle, der ikke var udelukket fra at være fader, var det en stærkere fastslåen af ansvaret — det kan selvfølgelig siges — men vi erklærede os rede til at drøfte dette.

Det ærede medlem fru Else Zeuthen gjorde den bemærkning, at det efter min opfattelse kun drejede sig om ganske, ganske få tilfælde — jeg kan desværre ikke sige det så glimrende som det ærede medlem. Nej, det er ikke så ganske få. Efter den sidste årlige opgørelse var der 136 sager med flere bidragspligtige. Derimod ville der efter vort ændringsforslag blive ganske få tilfælde med to eller flere bidragspligtige, for når domstolene efter denne formulering og efter lægelig undersøgelse havde slået fast, at én så afgjort var den nærmeste, så blev der kun én bidragspligtig. Men var der to, om hvilke man måtte sige, at de var lige nær, ville de begge blive bidragspligtige, og her er det, jeg stadig ikke kan forstå, at vi i disse ganske enkelte tilfælde ikke kunne have to — altså ikke biologiske — bidragspligtige. Ministeren er jo gået over på et andet parti og har kastet sit oprindelige forslag til side. Jeg kan tilføje som min opfattelse,

at der, som tiden går og lægevidenskaben går frem, vil blive ganske overordentlig få tilfælde med flere bidragspligtige.

Må jeg endelig til det ærede medlem fru Ayoë Herbøl sige, at efter det, der er oplyst, har man i Sverige lagt sagen til side; det er det eneste, jeg har set. Man kan selvfølgelig godt herfra udtale ønsker med hensyn til, hvad den svenske rigsdag bør lave; men der er ikke engang endnu et regeringsforslag, for man har lagt sagen til side.

Erna Sørensen: Den højtærede justitsminister var meget stærk i sine udtalelser til mig i dag, og jeg er i og for sig noget forbavset over, at man kommer og fortæller, at jeg har ført uredelig tale her fra landets fornemste talerstol. Det tror jeg ikke man på nogen måde kan sige. Endnu har det ikke været sådan, at det, fordi man ikke deler en ministers opfattelse og man udtaler sig, skulle være uredeligt. Jeg kan slet ikke anerkende noget i den retning, og jeg går ud fra, at når ministeren lægger det så hårdt op, er det for at aflede opmærksomheden fra det, der sker under denne sags behandling, nemlig at den højtærede justitsminister — og bag ham formentlig også justitsministeriet — er gået fra sin oprindelige opfattelse og har skiftet til en anden mening. Det er det, vi har drøftet her, både da vi havde forslaget til anden behandling og så i dag, og da hjælper det ikke, at man bruger så stærke ord for at komme væk fra den kendsgerning, at jeg på mit partis vegne både under første, anden og sidste behandling har været enig med den højtærede justitsminister i, at vi skulle gennemføre det oprindeligt fremsatte lovforslag med § 6, efter hvilken der skulle være én bidragspligtig, og ikke dette kategoriske enten-eller. Det er da i alt fald ikke urimeligt at have sagt dette.

Med hensyn til de bemærkninger, jeg har gjort om, at det kom overraskende for os, vil jeg gerne have lov at slå fast — og det tror jeg også udvalgsmedlemmerne kan bekræfte — at det foregik på den måde, at der ikke i udvalget blev forhandlet om det nye forslag. De ærede udvalgsmedlemmer havde i tinget udtalt, at de kunne tænke sig, at det blev den ordning, som

[Erna Sørensen.]

man havde i Norge, men der var ikke vedtaget noget i udvalget om, at vi skulle forelægge den højtærede justitsminister et ændringsforslag. Ændringsforslaget kom, straks da vi kom til udvalgsforhandling, og vi blev pure afvist. Nu skal jeg dertil sige, at der blev rettet ret kraftig modstand mod det sidste forslag, men dermed var også al forhandling, i hvert fald fra min side, afbrudt, og der var slet ikke tale om, at vi kunne drøfte forslaget, så det er redeligt, når jeg har sagt, at det for os kom som en overraskelse, at justitsministeren ville gå med til dette ændringsforslag.

Det står altså fast, hvilken opfattelse det konservative folkeparti har, og jeg står også fast ved, at jeg ved første behandling har kaldt ordningen med flere bidragspligtige for usmagelig. Om man vil kalde det odierst eller usmageligt — jeg tror, det var justitsministeren, der brugte ordet odierst — kommer vist ud på ét. Jeg har syntes, det var kedeligt for vort samfund, at vi skulle have flere bidragspligtige til ét barn, og jeg synes, det ville være udmærket, om vi prøvede at lempe os frem og foreløbig vedtog den mellemøsning, som lovforslaget gik ud på; jeg ville have været meget tilfreds, om man havde gjort dette i dag og så afventede, hvad der videre ville ske inden for videnskaben og inden for de andre nordiske lande.

Om der er så stor uenighed mellem det ærede medlem hr. Vagn Bro og mig, skal jeg ikke komme ind på, for min linje er klar; jeg har ikke på nogen som helst måde villet dreje hverken til den ene eller den anden side, og et standpunkt har man vel lov til at have uden derfor at blive påduttet, at man fører uredelig tale.

Elsø Zeuthen: Når jeg prøvede på at efterligne det ærede medlem hr. Vagn Bros egen stemmeføring, da han omtalte disse „ganske, ganske få“ tilfælde med 2 lige sandsynlige fædre, var det, fordi det var mit indtryk, at hvis vi ville have fraveget det for os rigtige princip i disse få tilfælde, havde det ærede medlem været villig til at tage lovforslaget i øvrigt. Vi var imidlertid ikke villige til at fravige vort rigtige princip, men jeg havde håbet på, at det ærede medlem, da han kun mente, det

drejede sig om så ganske få tilfælde, havde været villig til at antage det princip, som han også selv har erkendt var det rigtige på lidt længere sigt.

Ayoö Herbøl: Jeg vil blot gentage over for det ærede medlem hr. Vagn Bro, at jeg er godt klar over, at Sverige ikke har taget forslaget op, at der ikke er fremsat noget regeringsforslag; men det, jeg mente, var, at den svenske kommissionsbetænkning gav udtryk for det samme som den norske og den danske, og når nu Danmark og Norge lovformeligt har taget et skridt i samme retning, kan man måske vente, at Sverige i alt fald vil overveje at gøre det samme. Jeg har ikke sagt, at Sverige vil gøre det, men jeg har sagt, at den svenske kommissionsbetænkning gav udtryk for det samme som den danske og den norske.

Justitsministeren (Hans Hækkerup): Det ærede medlem hr. Vagn Bro mente, at jeg ømmede mig. All right — så ømmer jeg mig.

Dernæst siger det ærede medlem, at den ordning, flertallet nu vil gennemføre, betegner en svækkelse af ansvaret, vil skærpe kapløbet. Jeg beder det ærede medlem forsøge at gøre det klart for de mere tungnemme, som jeg hører til, hvori dette med svækkelse af ansvaret og skærpelse af kapløbet ligger. Jeg kan ærlig talt ikke se det. Jeg tror faktisk, at den, der kommer i den situation at blive sagsøgt i en sådan sag og ikke vil vedkende sig faderskabet, vil gøre, hvad han kan for at undgå forpligtelserne, hvad enten loven giver mulighed for domfældelse som bidragspligtig eller som fader. Jeg tror, kapløbet bliver lige voldsomt, og jeg tror altså ikke, at det med ansvars svækkelse har noget på sig.

Det undrede mig uhyre, at det ærede medlem nu sagde, at det forslag, han havde stillet om flere bidragspligtige i undtagelsstilfælde, skulle forstås derhen, at de pågældende kun skulle betale ét bidrag; de skulle være solidariske, altså det, som C. J. F. Sven kaldte, at „prostitutionsskatten skulle bortfalde“; med andre ord, det ærede medlem ville vende tilbage til ordningen fra før 1937, hvorefter man, om jeg så må sige, delte risikoen. Jeg har slet ikke opfattet det sådan, at det var det, der var tanken, men vil gerne gøre det blændende

[Justitsministeren.]

klart, at det vil jeg i hvert fald heller ikke være med til. Jeg tror, det ærede medlem må gøre mig den indrømmelse, at gik man tilbage til den ordning, hvorefter de flere, om jeg så må sige, kunne dele i porten, så blev der noget reelt i det, som provst Fisker har skrevet, at så ville lovgivningen direkte opfordre den samvittighedsløse don juan til at få nogle flere rodet ind i sagen for derved at slippe billigere. Jeg synes, det var en meget, meget ringere ordning end den, vi nu har haft gennem 23 år, og jeg kan ikke tænke mig, at det virkelig kan være det ærede medlems mening. Mig kom det fuldstændig bag på, at det skulle være tanken.

Det ærede medlem fru Erna Sørensen vil jeg gerne spørge: synes det ærede medlem, at det ærede medlem har ret til under behandlingen af dette lovforslag at sige — jeg tillader mig at citere —

„Vi får nu nogle „statsbørn“ ... „Vi løser ikke problemet ved at oprette en ny form for faderskab, hvor staten skal træde i stedet.“ ... „Nu laver vi altså en ny form for lotto eller noget lignende, hvor man kan slippe for sit ansvar.“

Synes det ærede medlem, at det er en rigtig karakteristik af det lovforslag, der her foreligger, når det ærede medlem ved, at vi i forvejen har, for nu at sige det kynisk, ca. 800 af disse statsbørn, og at dette antal sandsynligvis, hvis dette forslag ophøjes til lov, vil blive forøget noget i overgangsperioden, indtil de biologiske undersøgelsesmetoder er blevet mere effektive? Synes det ærede medlem, det er rigtigt? Kan det ærede medlem da ikke se, at når sådanne udtalelser fremsættes fra folketingets talerstol, forleder det en provst Fisker til at skrive, som han har gjort, til at drage vore motiver i tvivl og overhovedet skrive så unanstændigt, som han har gjort det?

Det ærede medlem mente, at når jeg tog så voldsomt fat, var det, fordi jeg havde skiftet mening mellem første og anden behandling. Jeg har ikke på noget tidspunkt lagt skjul på, at jeg har ændret standpunkt, og at jeg stillet over for handlingerne i udvalget og det udvalgsflertal, der var, er gået over på det standpunkt, som er flertallets. Det har jeg aldrig

lagt skjul på. Jeg har motiveret, hvorfor jeg stillede mit oprindelige forslag, og jeg har motiveret, hvorfor jeg er gået over på flertallets standpunkt. Nu er det vel klart, at det ikke er mig alene, der bestemmer; hvad der skal stå i en lov.

Må jeg i øvrigt spørge det ærede medlem: hvad mener det ærede medlem med at sige, at det ærede medlem står på det oprindelige lovforslags grund? Det stemmer ikke med, at det ærede medlem er medforslagsstiller til de ændringsforslag, som mindretallet stillede ved anden behandling. Det er ikke udtryk for, at det ærede medlem står på det oprindelige lovforslags grund; det kan det ærede medlem ikke forklare mig.

(Kort bemærkning).

Vagn Bro: Når det nu i forslaget hedder:

„Som fader til et barn uden for ægteskab anses den, der inden for avlingstiden har haft samleje med moderen, medmindre der foreligger omstændigheder, som gør det lidet sandsynligt, at han er barnets fader“,

må jeg sige, at hvis der så er to eller flere, som har haft dette, og som er lige sandsynlige som fader, vil der i sandhed komme et kapløb, og det bliver meget alvorligt; der bliver kæmpet om noget, for der bliver for det første kæmpet om; om man skal være fader, og for det andet om et bidrag, der i dag er ca. 18 000 kr. Derom er der ikke skygge af tvivl, og det vil man få at se i de kommende retssager.

Når det ærede medlem fru Else Zeuthen taler om at efterligne min stemmeføring, er det så ikke sådan noget, skuespillere gør. Jeg må dog sige til det ærede medlem, at de ganske få tilfælde, jeg talte om, er i relation til ministerens oprindelige forslag og aldeles ikke i relation til det, som nu foreligger, for der er efter sidste opgørelse foreløbig 136 sager af den art, hvor der er flere bidragspligtige.

Erna Sørensen: Det er min opfattelse, at når vi skal lave en ny lov, skulle den gerne være bedre end den gældende lov. Jeg har forfægtet det standpunkt, at det forslag, som den højtærede justitsminister kom med først, var en forbedring af det gældende. Nu er dette forslag betydeligt

[Erna Sørensen.]

ændret, og jeg synes ikke, at loven med de ændringer, der nu foreslås, vil blive bedre. Man har ikke gjort det klarere, man har ikke gjort det lettere for domstolene, man har bare lavet det således, at endnu flere kan tage chancen. Det er det, jeg mener med, at man indfører endnu flere „statsbørn“, og den højtærede minister erkender jo, at vi vil få flere sådanne tilfælde. Der vil blive endnu større chance for at løbe fra ansvaret for dem, der er snedige, og jeg tror nok, at den højtærede justitsminister såvel som jeg kender mange af den type, som bliver anklaget som barnefader og på alle måder prøver på at slippe udenom og benytter enhver mulighed. Det var motiveringen for, at jeg sagde, at nu indfører man et lotto, en yderligere chance. Alle er jo i den retning med på at tage det nemmest muligt. Det er det, jeg er meget imod, og derfor brugte jeg de stærke udtryk. At vi så i vor betænkning har sagt, at vi vil blive stående ved den gamle ordning, er i og for sig en ganske naturlig følge af, at vi ikke har mødt forståelse for vort standpunkt og ikke på nogen måde har kunnet få noget af det gennemført, vi synes var rigtigt. Det er med den motivering, vi hellere vil blive stående ved det gamle, indtil videnskaben kommer så langt, at vi kan støtte os til den og gå over til de nye regler.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag til lov om børns retsstilling

vedtoges med 83 stemmer mod 48; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Forslag til lov om ændringer i lov om rettens pleje. (Faderskabssager)

vedtoges med 82 stemmer mod 52; 2 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Formanden: Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om eftergivelse af kommunehjælp og om ekstraordinær adgang til folkepension samt om forhøjelse af hædersgaver.

(Første behandling findes i tidenden sp. 5208).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sattes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1-3 og dets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, onsdag den 4. maj, kl. 13 med følgende dagsorden:

1) *Spørgsmål til ministrene.*

2) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om lønninger m. m. til lærere ved folkeskolen på Færøerne.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om lodsvæsenet.

Mødet hævet kl. 15⁵.